

ROMANTICKÁ ETIKA PODPORUJE DUCHA KONZUMERISMU

COLIN CAMPBELL (*1940)

Proč se v západní Evropě a USA rozvinula konzumní kultura? Britský sociolog Colin Campbell, emeritní profesor na univerzitě v Yorku, řeší tuto otázku ve své významné studii *The Romantic Ethic and the Spirit of Modern Consumerism* (Romantická

etika a duch moderního konzumerismu, 1987) zamýšlené jako pokračování podobné pojmenovaného a velmi vlivného titulu Maxe Webera *Protestantská etika a duch kapitalismu* (1904–1905).

Weber tvrdí, že hodnoty sebe-kázně a usilovné práce, které jsou

V díle *Teorie zaháličivé* americký sociální a ekonomický badatel Max Weber prokládá, že je podněcována jedna skupina „napořád“ druhou ve snaze o společenského

-1905 Max Weber napsal „protestantskou etiku“ a nastudoval kapitalismus.

-1987 Daniel Bell a socioložka Roberta Lyndová ve svých knihách o spotřebě intenzivně mýšlely Colina Campbella.

TEXTY

Etická etika

IAMNÁ DATA

-1850 Romantické hnutí je reakcí na přehnaně abstraktní věku osvícenství.

V díle *Teorie zaháličivé* americký sociální a ekonomický badatel Max Weber prokládá, že je podněcována jedna skupina „napořád“ druhou ve snaze o společenského

-1905 Max Weber napsal „protestantskou etiku“ a nastudoval kapitalismus.

-1987 Daniel Bell a socioložka Roberta Lyndová ve svých knihách o spotřebě intenzivně mýšlely Colina Campbella.

Designérské zboží podměňuje touhu nakupovat, vlastnit a udržovat životní styl na hony vzdálený každodenní existenci. Avšak touha je ze své samotné podstaty neukojitelná.

pro moderní kapitalistické společnosti ústřední, mají svůj základ v protestantské pracovní etice 16. a 17. století. Campbell, jenž na Weberově díle staví, pokračuje s touto teorií tak, že emoce a hedonistické touhy, které jsou hnací silou konzumní kultury, mají pevné kořeny v ideálech romantismu 19. století, jenž následoval bezprostředně po osvícenství a průmyslové revoluci.

Touha, iluze a realita

Osvícenství vytvořilo představu racionálního, tvrdě pracujícího a vnitřně ukázněného člověka. Romantici to však považovali za popřehnanou samotné podstaty lidskosti. Vyzdvihovali intuíci nad rozum a byli přesvědčeni, že jedině by měl být při usilování o hedon-

nistická potěšení a nové a vzrušující pocity svobodný.

Romantická etika byla podle Campbella vštěpována a předávána rychle se rozvíjející střední třídou a obzvláště ženami. V rámci konzumní kultury se tato etika projevuje jako sebeobnovující smýčka: jedinci promítají svou touhu po potěšení a novinkách do spotřebního zboží; avšak přitažlivost výrobku rychle klesá s tím, jak slábnou novost a počáteční nadšení; touha po vzrušení, naplnění a novosti je pak znovu probuzena a podnětována novými spotřebními předměty. A tak se kolotoč spotřeby, pomíjivého uspokojení a výsledného rozčarování stále opakuje.

Motor kapitalismu

Cyklus popsaný Campbellem je sledem spotřebitelských vrcholů a pádů. Přání spotřebitele je samotným motorem kapitalismu, neboť pohání jedince k vyhledávání onoho prchavého, ale přesto uspokojivého zážitku uprostřed nekonečného přílivu nových

výrobků. Důsledky tohoto děje jsou pro ekonomiky založené na spotřebě nesmírné, neboť spotřebitelé bez přestání shánějí nejnovější komodity.

Campbellův koncept romantické etiky měl obrovský vliv na sociologii a antropologii. Jeho práce nejenom rozptyluje přehnaně zjednodušující pohled na lidi, kteří jsou údajně nevyhnutelně náchylní k požívání věcí, ale také se pokouší osvětlit pozitivnější stránky konzumní společnosti.

Podle Campbellova názoru je nesprávné usuzovat, že konzumerismus je sám o sobě špatný. Hledání a promítání našich nejnítějších přání do spotřebního zboží prostě vytváří základ naší seberealizace v moderním světě.

Campbellovy vysoce originální a působivé korektivy ekonomicky zjednodušujících a cynických popisů konzumerismu poskytují současným teoretikům živnou půdu k rozvinutí pozitivnějších a historicky formovaných analýz moderní konzumní společnosti. ■

Konzumerismus jako masový podvod

Jedinečnost Campbellova zaměření na romantickou etiku jako klíč k modernímu konzumerismu spočívá v její šíři s dopadem na dlouhodobé historické procesy. Jeho názory se značně liší od těch, které vyslovovali zhruba o desetiletí dříve velice vlivní francouzští poststrukturalisté a postmoderní autoři, jako jsou Roland Barthes a Jean Baudrillard.

Ti na rozdíl od Campbella tvrdí, že triumfu konzumní kultury je třeba za každou

cenou zabránit. Neúspěšné sociální a politické revoluce z konce 60. let 20. století považují za znamení „smrti marxismu“, a tedy rovněž za vítězství kapitalismu. Barthesova práce o sémiotice zjišťuje, že reklamní průmysl má klíčovou úlohu při zaslíbení spotřebitelů vůči jejich skutečným potřebám a přáním, zatímco pro Baudrillarda jsou média zodpovědná za zdlouhavý spotřebitel a zakryvání prázdnoty moderní kapitalistické společnosti.